

Nr. VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld ... november 2022

Binnen de vaste commissie voor Europese Zaken bestond bij een aantal fracties de behoefte aan de minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen met betrekking tot de Geannoteerde agenda Raad Algemene Zaken d.d. 18 november 2022 en het Verslag van de Raad Algemene Zaken d.d. 18 oktober 2022.

De minister heeft op de vragen en opmerkingen geantwoord bij brief vannovember 2022.

De vragen en opmerkingen van de fracties en de antwoorden zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Bromet

De adjunct-griffier van de vaste commissie voor Europese Zaken,
De Mare

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng VVD-fractie

Inbreng D66-fractie

Inbreng PVV-fractie

Inbreng CDA-fractie

GroenLinks-fractie

II Antwoord / Reactie van de minister

III Volledige agenda

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inbreng leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de Geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken van 18 november 2022 en het Verslag van de Raad Algemene Zaken van 18 oktober 2022. De leden hebben een aantal aanvullende vragen en opmerkingen.

Verslag van de Raad Algemene Zaken van 18 oktober 2022

Artikel 7 procedure Polen (stand van zaken)

Het baart de leden van de VVD grote zorgen dat de Poolse rechtsstaat aangetast blijft worden door haar regering. De leden lezen dat de Poolse regering een nieuwe Kamer voor Beroepsverantwoordelijkheid heeft opgericht. Heeft deze Kamer een vergelijkbare functie met de eerdere Tuchtkamer? Hoe oordeelt de regering over het naleven van de voorwaarden voor rechtsstatelijke verbeteringen verbonden aan het uitkeren van de faciliteit voor herstel en veerkracht (RRF) -fondsen aan Polen? Heeft de regering het vertrouwen dat de Commissie al het mogelijke zal doen om de misstanden in de Poolse rechtsstaat aan te pakken? Het bemoedigt de leden van de VVD dat de Nederlandse regering gezamenlijk met België en Luxemburg intervenieerde. Ze ondersteunen de actieve houding van de Nederlandse regering als het gaat om het beschermen van de rechtsstaat in andere EU-lidstaten.

Geannoteerde Agenda van de Raad Algemene Zaken van 18 november 2022

Russische agressie tegen Oekraïne

De leden van de VVD lezen dat het kabinet zich zal blijven inzetten om de druk op Rusland te vergroten, onder andere door aanscherping van sancties tegen Rusland. Hoe beoordeelt het kabinet de stelling uit de Hongaarse nationale consultatie dat dat *‘it is now clear that the*

Brussels' sanctions adopted in June are not working' en dat uitbreiding van de sanctiepakketten een *'irresponsible policy'* is? De leden van de VVD vragen zich af hoe het kabinet de opzet van de consultatie ziet, inclusief de introductieteksten boven iedere vraag. Is dit een neutrale opiniepeiling of een poging van de Hongaarse regering om de antwoorden te sturen? Ook vragen de leden van de VVD zich af of Hongarije zich publiekelijk heeft uitgesproken tegen Europese begrotingssteun aan Oekraïne, en zo ja, of Hongarije het enige EU-land is dat dit heeft gedaan? De leden van de VVD zijn ook benieuwd of Hongarije haar inspanningsverplichting om zijn afhankelijkheid van Russische aardolie af te bouwen onder het zesde sanctiepakket als onderdeel van de ontheffing op het importverbod voor Russische aardolie nakomt? Zo ja, welke stappen heeft Hongarije reeds gezet? Zo niet, welke mogelijkheden ziet het kabinet om via een rechtsgrond die uitgaat van besluitvorming per gekwalificeerde meerderheid importheffingen op te leggen aan aardolie die per pijpleiding de Europese Unie binnenkomt?

Follow-up: energie en economie

De leden van de VVD lezen dat enkele EU-lidstaten mogelijk zullen pleiten voor het inrichten van nieuwe Europese crisisinstrumenten of gemeenschappelijke fondsen. De leden ondersteunen de positie van het kabinet om eerst bestaande middelen aan te wenden. De leden van de VVD lezen echter niet dat de regering afkeurend tegenover het oprichten van nieuwe fondsen en crisisinstrumenten staat. Hoe neemt het kabinet de aangenomen Kamermoties Heinen, Eppink en Omtzigt t.a.v. de onwenselijkheid van gemeenschappelijke fondsen in acht vragen de leden van de VVD zich af? Wat is het krachtenveld rond het oprichten van een crisisinstrument dan wel gemeenschappelijk fonds? Hoe kijkt de Commissie naar een dergelijke maatregel?

Veiligheid en Defensie

De leden van de VVD lezen dat de Raad Algemene Zaken stil zal staan bij het thema van Europese veiligheid en defensie. Op 15 november is de EU Military Assistance Mission (EUMAM) gelanceerd, met als doel bij te dragen aan het verbeteren van de militaire vaardigheid van de Oekraïense strijdkrachten. Klopt het dat Hongarije de enige EU-lidstaat is die geen bijdrage wil leveren aan EUMAM? Hoe beoordeelt het kabinet de bewering van de Hongaarse regering dat EUMAM escalerend kan werken op het conflict in Oekraïne? Klopt het dat Hongarije geen wapens levert aan Oekraïne? Welke EU-lidstaten doen dit nog meer niet?

Artikel 7 hoorzitting Hongarije

De leden van de VVD maken zich ernstige zorgen over de afbraak van de democratie en de rechtsstaat in Hongarije. Onder Fidesz heeft Hongarije zich ontwikkeld tot een staat met ernstige gebreken op het gebied van democratie, rechtsspraak, corruptie, maatschappelijke vrijheid, rechten voor minderheden, vrijheid van onderwijs en mediavrijheid. De leden van de VVD ondersteunen het Europees Parlement in haar actieve en zeer kritische benadering van Hongarije onder Premier Orbán. Met in het achterhoofd de ruim aangenomen motie (in het Europees Parlement) waarin verklaard wordt dat Hongarije niet langer tot een democratie gerekend kan worden, maar verworpen is tot een electorale autocratie, achten de leden van de VVD het van groot belang dat de regering de Hongaarse beloftes voor hervorming zo kritisch mogelijk benaderd.

In de geannoteerde agenda lezen de leden van de VVD dat het kabinet zich grote zorgen maakt over nieuwe ontwikkelingen in Hongarije. De leden lezen dat het kabinet voornemens is meer aandacht te vragen voor de groeiende problematiek rondom de onafhankelijkheid van

de rechterlijke macht en aan te dringen op naleving van alle uitspraken van het Europese Hof van Justitie. De leden van de VVD roepen het kabinet op een zeer kritische houding aan te nemen. De groeiende problematiek is een signaal dat er geen enkele intentie vanuit de Hongaarse kant is aanbevelingen vanuit de EU te volgen. Deelt de kabinet de scepsis van de leden van VVD over beloftes gemaakt door de Hongaarse regering aan de EU over het hervormen van de rechtsstaat? Hoe verhoudt de Raad Algemene Zaken d.d. 18 november zich tot de onderhandelingen tussen Hongarije en de Commissie over de onthouding van €7.5 miljard aan fondsen voor Hongarije onder de conditionaliteitsverordening? Hoe ziet het krachtenveld tussen lidstaten eruit tegenover de afbraak van de democratie en de rechtsstaat in Hongarije? Welke lidstaten delen de kritische houding van Nederland?

Commissie werkprogramma 2023

De Europese Commissie zal tijdens de Raad Algemene Zaken haar werkprogramma van 2023 toelichten. Hoe beoordeelt de regering algemeen genomen het werkprogramma van 2023 van de Europese Commissie? Welke aspecten aan het werkprogramma worden als onwenselijk beschouwd voor Nederland? Naar welke aspecten van het werkprogramma wordt kritisch gekeken door de regering? De Europese Commissie lijkt te willen vragen om een verhoging van haar budget, hoe kijkt de regering naar een eventuele verhoging van het budget van de Europese Commissie? In hoeverre acht de regering het realistisch dat, zoals gesteld in het werkprogramma, er voor de verkiezingen van het Europees Parlement in 2024 een nieuwe kieswet wordt geïntroduceerd? Wat zouden grote veranderingen in de kieswet kunnen zijn en wat zou hier de impact van zijn?

Vooraf op het gebied van asiel en migratie hadden de leden van de VVD meer ambitie van de Europese Commissie verwacht. Kijkend naar de hoge instroom en gedeelde zorgen van verschillende EU-lidstaten is het verstandig om asiel en migratie weer hoog te prioriteren op de EU-agenda. Wat zijn de verwachtingen van de regering op het gebied van EU-beleid op asiel en migratie in 2023? Zal de regering tijdens deze Raad Algemene Zaken ook meer aandacht vragen voor EU-beleid op asiel en migratie in 2023? Denkt de regering dat verbetering van EU-beleid op asiel en migratie een prioriteit is voor andere EU-lidstaten en de Europese Commissie? Welke EU-lidstaten willen net als Nederland de ongecontroleerde migratie-instroom sterk naar beneden brengen? En deelt de regering de opvatting van de VVD dat de Europese Commissie strenger moet toezien op het naleven van bestaande afspraken op asiel en migratie? Is de regering bereid ervoor te pleiten dat de Europese Commissie monitort en transparant maakt in hoeverre de lidstaten het asiel-acquis hebben geïmplementeerd?"

Inbreng leden van de D66-fractie

VK/EU

De leden van de D66-fractie lezen dat de leden van de Raad Algemene Zaken stil zullen staan bij de stand van zaken van de relatie tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk (VK). Hier willen deze leden een aantal vragen over stellen. Ten eerste zijn de leden benieuwd hoe de minister van Buitenlandse Zaken de recente politieke ontwikkelingen in het VK duidt. Hoe kijkt hij aan tegen de nieuwe minister-president? Verwacht hij dat deze een andere koers zal varen dan zijn voorgangers? Wat gaat de minister doen om ervoor te zorgen dat het recent heropende gesprek met de VK in stand blijft? Daarnaast hebben de leden vragen over de eerste bijeenkomst van de European Political Community (EPC) van 6 oktober waar de VK ook aan deel heeft genomen. Hoe verhoudt de verslechterde relatie tussen de EU en het VK zich tot de EPC? En hoe verhoudt de VK zich tot de nog te ontwikkelen Europese

veiligheidsraad? Hoe spant de minister zich op dit moment in voor het ontwikkelen van een Europese veiligheidsraad, zoals afgesproken in het coalitieakkoord?

Rechtsstaat Hongarije

De leden lezen dat de Raad zich nogmaals zal buigen over de artikel 7-procedure tegen Hongarije. Kan de minister een update geven over ontwikkelingen rondom de onderhandelingen met Hongarije over én het vrijgeven van het coronaherstelfonds én het al dan niet implementeren van de rechtsstaatsverordening. Het is de minister bekend dat de leden van de D66-fractie van mening zijn dat de voorstellen van Hongarije om de rechtsstaat te versterken nog ondermaats zijn. Hoe duidt de minister de inzet van Hongarije om nu ook een aantal judiciële hervormingen door te gaan voeren? Is hij van mening dat die voldoende zijn om het coronaherstelfonds vrij te geven dan wel de rechtsstaatsmechanisme procedure in te trekken?

Wat gebeurt er op het moment dat de Commissie nu besluit niet door te gaan met het rechtsstaatsmechanisme? Moet de Commissie dan weer opnieuw een procedure starten op het moment dat Hongarije toch weer verslechterd? Of kan de huidige rechtsstaatprocedure 'bevroren' worden, zodat op het moment dat Hongarije wel stappen terugzet er onmiddellijk beslag gelegd kan worden op Europees geld? Kan de minister dit verder toelichten? De leden van D66-fractie zijn van mening dat er een garantie moet zijn dat Hongarije alleen geld krijgt als zij onomkeerbare verbeteringen van de rechtsstaat doorvoeren? Het Duits parlement is ook die mening toegedaan. Is de minister het met de leden van de D66-fractie, en het Duitse parlement¹, eens dat er pas geld vrijgegeven mag worden op het moment dat er concreet bewijs is dat Orbán zijn hervormingsvoorstellen duurzaam heeft doorgevoerd? Dat er voor die tijd geen geld naar Hongarije overgemaakt kan worden? Kan hij hier samen met Duitsland op optrekken?

Tot slot, klopt het dat Hongarije op dit moment ook het 18 miljard herstelfonds voor Oekraïne tegen houdt? Wat de leden van de D66-fractie betreft is het werkelijk onverteerbaar dat Hongarije hier opnieuw de kant van Rusland kiest in de oorlog met Oekraïne. Het kan niet zo zijn dat een Europees lidstaat consequent een oorlogszuchtige dictator verkiest boven Europese bondgenoten. Kan de minister tijdens de Raad deze boodschap stevig uitdragen richting Hongarije? Wat de leden van de D66-fractie betreft is het geduld van de Europese lidstaten ook eindig. Kan de minister voorstellen in de Raad om het Europese geld dat nu gereserveerd is voor het coronaherstelfonds van Hongarije, in het fonds voor Oekraïne te steken als Hongarije blijft weigeren mee te werken aan het wederopbouwfonds en zijn rechtsstaat niet verbeterd? In principe vervalt dat geld aan het eind van dit jaar als Hongarije niet op tijd zijn rechtsstatelijke positie verbeterd, dus wat de leden van D66-fractie betreft zou de wederopbouw van Oekraïne dan een goede nieuwe bestemming zijn voor het geld.

Inbreng leden van de PVV-fractie

¹ [\(1\) Kees Sterk on Twitter: "German Parliament \(Bundestag\) demands prove of implementation of the reforms. Orbán promises, before EU money is transferred to Hungary. Excellent and only position for countries willing to uphold EU democracies under the rule of law!" / Twitter](#)

In de geannoteerde agenda valt te lezen dat Nederland heeft gepleit voor een ophoging van het meerjarig totaalbudget van de Europese Vredesfaciliteit (EPF)?, klopt dat? Waar heeft Nederland exact voor gepleit en om hoeveel geld wil dit kabinet aanvullend uitgeven aan de EPF?

Wat is het tijdspad van bespreking en besluitvorming in de verschillende raden en de Europese Raad ter attentie van het uitbreidingspakket?

Hoeveel budget heeft het Europees Parlement in totaal uitgetrokken voor de 'Europa experience'? Welke pand heeft het Europees Parlement in Nederland op het oog?

Wat gaat de exorbitante salarisverhoging van 7% van tienduizenden EU ambtenaren in totaal kosten? Klopt het dat eurocommissaris Timmermans er €1800 per maand op vooruit gaat? Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat deze riante loonstijging niet doorgaat?

Hoe hoog zijn de huidige financieringskosten van het Corona herstellfonds?

Inbreng leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Raad Algemene Zaken van 18 november en hebben hier nog enkele vragen over.

De agenda van de Europese Raad wordt besproken, waar wederom de Russische agressie tegen Oekraïne op de agenda zal staan. De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat er alles gedaan moet worden om blijvende solidariteit met Oekraïne te tonen. Wel vragen de leden van de CDA-fractie de minister of er ook wordt gesproken over de effecten van deze blijvende solidariteit en hoever landen binnen de EU bereid zijn om te gaan. Kan de minister het speelveld schetsen of binnen de EU de landen gelijkgezind zijn om de steun aan Oekraïne waar mogelijk onverminderd door te zetten?

Nederland heeft gepleit voor de ophoging van de Europese Vredesfaciliteit (EPF) waarvoor het meerjarig totaalbudget voor het instrument opgehoogd moet worden. De leden van de CDA-fractie vragen zich af of hier al concrete voorstellen voor liggen. Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie of de minister en de lidstaten hierover eensgezind zijn?

De leden van de CDA-fractie hechten veel waarde aan de artikel 7-procedure tegen Hongarije en de mogelijkheid tot hoorzittingen. De leden van de CDA-fractie vragen aan de minister of voor deze hoorzittingen contact wordt gezocht met gelijkgestemde landen om samen op te trekken en vragen af te stemmen. Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie of het kabinet ook buiten deze mogelijkheden binnen de Raad bilateraal in blijft zetten op gesprekken met Hongarije om de zorgen over de rechtsstaat te bespreken en ze hulp aan te bieden wanneer zij hier behoefte aan hebben?

De EU-VK betrekkingen blijven ook na Brexit erg belangrijk voor de leden van de CDA-fractie. De naleving van het Protocol Ierland/Noord-Ierland zou hierin prioriteit moeten hebben. Er wordt nu gesproken over de flexibiliteit voor de implementatie van het Protocol. Kan de minister hierop reflecteren wat het kabinetsstandpunt hierop is? Is het verlenen van flexibiliteit de oplossing om te zorgen dat het Protocol adequaat geïmplementeerd gaat worden? Wordt er door flexibiliteit te bieden wel een impasse doorbroken?

Binnen de Raad Algemene Zaken en het Commissiewerkprogramma wordt weer regelmatig gesproken over de uitkomsten van de Conferentie over de Toekomst van Europa en de implementatie hiervan. Over de uitvoering van de consultaties en hoe de uitkomsten hiervan in het eindverslag terecht zijn gekomen bestaat kritiek. Met name op het feit dat de mening van de Commissie nadrukkelijk hierin is verwerkt en daardoor er verschillen kunnen zijn tussen hoe de deelnemers de Conferentie hebben ervaren en de uitkomsten hiervan. Kan de minister reflecteren of dit nog speelt of ter sprake wordt gebracht. Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie zich af hoe het feedbackevenement georganiseerd gaat worden en hoe er gezorgd gaat worden dat burgers een centrale rol hebben. Heeft het kabinet hier specifieke ideeën bij?

De huidige macro-economische situatie en daarbij de grote onzekerheden ten gevolge van de oorlog creëert grote zorgen voor de Europese industrie. Dit zeker ook voor de lange termijn. Als deze industrie nu niet voldoende gesteund wordt en vervolgens omvalt verliezen wij belangrijke maakindustriebedrijven. Deze bedrijven zijn belangrijk om onze strategische autonomie te versterken en de kwetsbaarheden te verminderen. Daarom zou volgens de leden van de CDA-fractie dit hoog op de agenda moeten staan binnen de Europese Unie. Kan de minister reflecteren of hierover ook wordt gesproken binnen de Raad Algemene Zaken wanneer er over de gevolgen van de oorlog en hoge energieprijzen wordt gesproken. Is de minister bereid dit te agenderen op de Raad Algemene Zaken wanneer deze onderwerpen ter sprake komen?

Inbreng leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken van 18 november 2022 en de inzet van het Koninkrijk der Nederlanden. De leden hebben over de agenda en de daarbij behorende kabinetsinzet nog enkele vragen.

Economie en energie

De leden van de GroenLinks-fractie delen de visie van het kabinet dat de combinatie van lagere economische groei en begrotingsmaatregelen ter ondersteuning van huishoudens en bedrijven waarschijnlijk leidt tot een verslechtering van de begrotingssaldi van veel lidstaten. De minister benadrukt in de geannoteerde agenda dat hoewel dit begrijpelijk is, de terugkeer naar begrotingsdiscipline na de crisis noodzakelijk is. De leden vragen zich af hoe de minister kijkt naar de aangepaste begrotingsregels zoals die door de Commissie zijn voorgesteld afgelopen week. De leden constateren een ambivalente houding van dit kabinet ten aanzien van de herziening van het stabiliteits- en groeipact; aan de ene kant staat Nederland constructief tegenover hervorming van het pact, maar tegelijkertijd wil het nog altijd een strenge rol spelen door te hameren op 'houdbaarheid van schulden', 'effectieve handhaving' en de noodzaak van terugkeer naar begrotingsdiscipline na de crisis. De leden vragen daarom om een gepreciseerde inzet van het kabinet op dit punt, naar een appreciatie van het nieuwe voorstel van de commissie, en welke concrete voorstellen voor herziening van het pact Nederland dan voor zich zou zien.

Hongarije

De leden van de GroenLinks-fractie zijn van mening dat de minister er binnen de Commissie en de Raad op zou moeten inzetten dat de 17 correctieve maatregelen die Hongarije moet implementeren in het kader van het conditionaliteitsmechanisme zo strikt mogelijk moeten worden geëvalueerd. Dit is de eerste keer dat het principe wordt toegepast, en de leden vragen van Nederland om zich er binnen de Raad hard voor te maken om te laten zien dat het mechanisme werkt en voldoende tanden heeft. Het is daarom goed als Nederland hierin haar voortrekkersrol blijft voortzetten, en de rug recht houdt in de gesprekken hierover. De maatregelen zouden volgens de leden volledig geïmplementeerd moeten zijn om goedgekeurd te worden. Is de minister bereid om net als Duitsland, pas met steun voor Hongarije in te stemmen als de beloftes van Boedapest echt tastbaar effect hebben gehad?

Bosnië

De leden van de GroenLinks-fractie delen de mening van het kabinet dat de *merit-based approach* ten aanzien van toetreding tot de Europese Unie in stand moet blijven. Toetreding moet inderdaad geen beloning zijn voor huidige machthebbers. Echter, voor de inwoners heeft het toekennen van kandidaat status een grote symbolische betekenen, en ook is er groot geopolitiek belang van het geven van deze status aan Bosnië. De leden van de GroenLinks-fractie vragen de minister dan ook om het geopolitieke aspect als het gaat om het belang van toetreding zwaar mee te laten wegen. De leden vragen zich af of Nederland bereid is om kleur te bekennen als het gaat om het toekennen van een kandidaat status aan Bosnië. Is Nederland nu voor of tegenstander van de kandidaat status voor Bosnië in december wanneer zij progressie hebben laten zien? En wat is de positie van Nederland als dit bilateraal met andere landen besproken zal worden?

Kosovo

De leden van de GroenLinks-fractie achtten het positief dat Nederland nu positief staat tegenover visumliberalisatie voor Kosovo. Het kabinet acht het echter ook van belang dat de Europese Commissie onderzoek of er mogelijkheden zijn om visumliberalisatie voor Kosovo te verbinden aan de implementatie van het Europees systeem voor reisinformatie en - autorisatie (ETIAS). Het kabinet stelt dat Nederland het voorstel van andere lidstaten om de mogelijkheden hiertoe te onderzoeken steunt. De leden van vragen zich echter af hoe zij deze inzet moeten interpreteren. Is Nederland gezien de urgentie van de situatie van mening dat visumliberalisatie nu toegekend moet worden, en dat ondertussen de mogelijkheden zoals in het voorstel beschreven staan onderzocht moeten worden? Of moet volgens het kabinet eerst de mogelijkheden tot het koppelen aan ETIAS onderzocht worden voor visumliberalisatie toegekend kan worden, wat zou betekenen dat dit verder vooruitgeschoven wordt?

II. Antwoord / Reactie van de minister

III. Volledige agenda

Geannoteerde agenda Raad Algemene Zaken d.d. 18 november 2022. 2022Z21697 - Brief regering d.d. 10-11-2022 minister van Buitenlandse Zaken, W.B. Hoekstra

Verslag van de Raad Algemene Zaken van 18 oktober 2022. 21501-02-2539 - Brief regering d.d. 28-10-2022 minister van Buitenlandse Zaken, W.B. Hoekstra